

Ert datum Er referens
2020-06-17 Ju2020/02095/Å
Datum Vår referens
2020-10-19 MB

Justitiedepartementet
via e-post:
ju.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till:
ju.a@regeringskansliet.se

Promemorian Registrering av kontantkort, m.m. (Ds 2020:12) – remissvar från IT&Telekomföretagen

IT&Telekomföretagen tackar för möjligheten att lämna remissvar över rubricerat betänkande och vill med anledning av det framföra följande.

Som utredningen anger är det viktigt att samhället kan ingripa på ett effektivt sätt mot brott. De brottsbekämpande myndigheterna måste därför ha tillgång till verkningsfulla och ändamålsenliga verktyg. IT&Telekomföretagen är dock inte övertygade om behovet av och nyttan med att införa en skyldighet att registrera uppgifter om abonnemang rörande kontantkort. Enligt vad vi erfar så används hemliga tvångsmedel redan idag – även av nummer där det saknas abonnent-uppgifter. I likhet med vad som framförts i Advokatsamfundets yttrande ser vi inte att förslaget kan förväntas få den effekt som anges i promemorian. IT&Telekomföretagen ser därför att ett införande av en registreringskyldighet riskerar att bli en ineffektiv åtgärd. Vi vill också påpeka att analysen av de ekonomiska konsekvenserna av förslaget, såväl för företag som för samhället i stort, inte är fullständig utan behöver kompletteras. IT&Telekomföretagen kan inte tillstyrka förslaget.

Skulle ett registreringskrav ändå införas behöver omfattningen av skyldigheten begränsas och bl.a. all maskin-till-maskin-användning (M2M) undantas. Det måste vidare vara helt klart och tydligt för de företag som föreslås omfattas av skyldigheter om bl.a. identitetskontroll och överlåtelser vilka krav som ställs på dem och hur de ska agera för att uppfylla dem.

IT&Telekomföretagen har härutöver nedan kommentarer.

Registrering av kontantkort

Omfattning – enligt IT&Telekomföretagen är den utredning som presenterats gällande att utöka omfattningen till alla förbetalda tjänster, dvs även förbetald internetaccess, inte tillräcklig för att landa i slutsatsen att även dessa ska omfattas av registreringskyldighet. Som utredningen konstaterar krävs inte ett sim-kort för att med användare ska kunna koppla upp sin terminal mot internet utan det räcker att det finns en internetuppkoppling tillgänglig så som t.ex. ett WiFi-nät.

M2M - Enligt vad som anges i utredningen ska M2M-kommunikation inte omfattas av kravet på registrering, något som vi finner fullt rimligt. Men – utredningen anger sedan att om kontantkort som används för M2M ger tillgång till telefoni-tjänster eller internetanslutningstjänster så ska de i alla fall omfattas. För IT&Telekomföretagen är detta ett svårbegripligt resonemang och innebär en hel del tillämpningssvårigheter. Vi anser att det rimliga vore att alla kort som används för M2M-kommunikation undantogs från registreringskrav – oavsett vilka funktioner som är kopplade till dem.

Identitetskontroll – förslaget innebär att försäljaren har en skyldighet att kontrollera identiteten på den som vill köpa ett kontantkort och att denna kontroll ska dokumenteras. Det kan noteras att det inte finns någon motsvarande skyldighet när någon vill teckna ett abonnemang. Den föreslagna ordningen kommer innebära en ökad administrativ börda för de, inte sällan mindre, företag som säljer kontantkort och osäkerhet om på vilket sätt kontrollen ska genomföras och lagras, inte minst med tanke på att det handlar om hantering av personuppgifter. Dessutom uppstår frågor om vilken bevisbörda som kommer åläggas återförsäljaren att visa hur denne gjort vad som kan förväntas. Vi vill också poängtera att förslaget, vid försäljning online, riskerar att öka den digitala klyftan eftersom inte alla har/kan få tillgång till en e-legitimation och därmed alltså inte kan bevisa sin identitet digitalt.

Överlåtelse – förslaget innebär att det är operatören som ska avgöra om förutsättningar för att avbryta tjänsten föreligger men det saknas närmare vägledning om hur denna bedömning ska göras. En första fråga att bedöma är om kontantkortet verkligen har överlåtit eller om mobilen har lånats ut. Därtill behöver operatören göra en bedömning om något av undantagen är tillämpligt (t.ex. närstående). Med närstående avses enligt promemorian normalt barn, maka eller make, sambo, föräldrar eller mor- och farföräldrar. Men även andra personer bör kunna ses som närstående sägs det. En bedömning får enligt promemorian göras i det enskilda fallet, dvs. av operatören.

En operatör kan inte rimligen förväntas avbryta en tjänst enbart på grund av uppgifter om att en överlåtelse *torde ha skett* och att inget undantag är tillämpligt. Det är därför inte sannolikt att tillräcklig utredning kan komma fram utan att tillfråga abonnenten och operatören har inga befogenheter att begära sådan information.

Det kan vara en ingripande åtgärd att avbryta ett abonnemang som kan orsaka abonnenten ekonomisk skada. Operatören riskerar därför skadestånd om avbrottet skett utan rättslig grund.

Det är tveksamt om förslaget i denna del kan bli särskilt effektiv för brottsbekämpning samtidigt som den föreslagna regeln är svårtillämpad och lägger ett stort utredningsansvar på operatören. IT & Telekomföretagen avstyrker därför förslaget.

Verkställighetsfrågor

IT&Telekomföretagen ifrågasätter krav på verkställighet som skulle innebära att alla operatörer skulle behöva ha 24/7-beredskap. Enligt vad vi har erfart är det oerhört sällsynt att brottsbekämpande myndigheter begär ut uppgifter efter kontorstid. Ett av våra medlemsföretag framhöll att de inte fått en enda sådan fråga under en helg. Det framstår därför som oproportionerligt att ålägga operatörerna den kostnad som det innebär att ha bemanning för att kunna lämna ut uppgifter "utan dröjsmål". Flexibilitet krävs och vi anser att kravet även vad gäller dessa åtgärder formuleras som att de ska utföras "skyndsamt".

Vi vill dessutom understryka att det behöver tydliggöras att det är det faktiska arbetet som ska ersättas, och inte en schablonkostnad. I förhållande till dagens föreskrift (PTSFS 2013:5) behöver därför en mer nyanserad modell tas fram.

Konsekvensanalys

I promemorian saknas analys av de ekonomiska konsekvenserna för de fristående handlare som säljer kontantkort och som föreslås få krav på sig att utföra och dokumentera id-kontroll etc. Dessutom saknas analys av effekterna av förslaget att även befintliga kontantkort ska omfattas av registreringskrav eller annars stängas av. De konsekvenser som därigenom kan komma att drabba företag, kommuner och andra offentliga aktörer kan bli omfattande och bör närmare analyseras. Inte minst kan oklarheterna kring vilka M2M-användningar som är undantagna innebära stora konsekvenser. Är t.ex. larm på äldreboenden/trygghetslarm att betrakta som M2M som undantas, eller är det istället kort som ska registreras och som ska stängas av ifall registrering inte sker - och vad skulle i så fall konsekvenserna bli? Detta är frågor som behöver belysas och analyser som behöver göras innan ett eventuellt lagförslag kan läggas fram.

Med vänlig hälsning,

IT&Telekomföretagen inom Almega

Christina Ramm-Ericson,
näringspolitisk chef

My Bergdahl,
näringspolitisk expert